

soude, indien hen luyden daer toe egeen hulpe ende verlichtinge ghedaen en worde, van den Dorpen ende Landt-luyden omtrent der selver Stede geseten, die in tijde van noode heure toevlucht totte voorz. Stede nemen ende daer inne heure bescherminge mogen hebben: Soo is 't, dat wy den Officieren, Burgermeesteren ende Regeerders der voorz. stede van Enchuyfsen geauthoriseert hebben ende autoriseren by desen, allen den Dorp-luyden ende Landt-luyden omtrent der voorz. Stede, binnen de twee mijlen geseten, te mogen ontbieden ende oock mitter daedt by alle behoorlijcke wegen bedwingen, omme mit ten Burgeren ende Inwoonderen van Enchuyfsen, aen 't stercken der voorz. Stede,

te arbeyden ende te helpen; in sulcker wijs ende voeghen als die Burgers ende Inwoonders der voorz. Stede daer toe sullen stellen, ende dit voor dese nootlickheydt alleen, sonder 't selve in consequentie getogen te worden, ofte te sullen trecken, tot præjuditie nochte verminderinghe van eenighe der voorz. Dorpen, Handtvelten ofte Privelegien, die wy willen ende verklaren te sullen blijven, desen niet tegenstaende in heure oude figure krachte en wesen. Gedaen tot Delft, onder onsen Zegel hier op gedrukt, den vij^{den}. February, in 't Jaer duyfent vijf hondert tseventigh ende drie, was geteeckent

G U I L L I A U M E de N A S S A U .

Privelegie van Willem de I. Prince van Orangie, Anno 1573.
den 9. Februarius; Handelende van 't verkrijgen van 't Pael-gelt.

Leght in de Doofe, geteeckent met de Letter D.

W I L H E L M by der gratie Godts Prince van Orangie, Grave van Nassouw, van Catzenelleboge, van Vyanden, van Dietz, van Bueren, van Leerdamme, &c. Heere ende Baron van Breda, van Dieft, van Grimbergen, van Arlay, van Nozeroy, &c. Burghgravé van Antwerpen ende van Befançon, Stadthouder ende Capiteyn Generael over Hollandt, Zeelandt, West-Vriesslant ende Uytrecht; allen den geenen die dese jegenwoordige sullen sien ofte hooren lesen saluyt. Doen te weten: dat alsoo kennelijck ende openbaer is voor Godt ende alle menschen, dat die van der stad Amsterdam in Hollandt, hen luyden zijn stellende tegen de gemeyne Staten des selven Lants, bekrijgende ende met alle geweld aenvallende, door verfochte assistentie van den Hertoge van Alva ende vremde Spangiaerden, d'andere Steden, Vlecken, Dorpen ende platten Lande in Hollandt, verthoonende hen metter daedt Vyanden niet alleen van den selven Lande, maer oock des gemeenen nut ende profijte der gantscher Nederlanden, ende onsen goede ende Christelijcke voornemen ende Krijghs-handel, om allen Volcken te verdelgen ende te vernielen, sy luyden haer uytterste macht ende geweld zijn voortreckende, ende want ons toestaet ende betaemt nae alle recht ende billickheyd (hen Vyandt verthoonende) 't ontreccken de middelen waer over sy om ons ende gemeyn welvaren te bekrencken ende beschadigen verstercket worden, ende dat onder anderen die van Amsterdam tot noch toe ontfanghen ende genoten hebben de profijten ofte gerechticheyt; die men noemt het Pael-gelt, mits onderhoudinghe tot vorderinghe van de Seyllagie ende Schipvaert, de Tonnen, Capen, Baken, Schepen ende andere dingen tot desen notelijck, ende dat oock die van Amsterdam, van nu voorts

aen de selve lasten ende notelicke dingen niet en soude mogen nae komen ende behoorlick in 't werck stellen, tot groote hindernis ende schade van de Seyllage ende Zeevaringe, hebben derhalven aen dese ende andere redenen ons moverende, hen luyden niet langer mogen laten volgen ofte vergunnen het Pael-gelt voorz., dan aenmerckende dat het nootelijck is de voorz. Tonnen, Capen, Baken ende Schepen, met allen anderen daer toe noodigh ghesteldt onderhouden, ende gelijk als tot noch toe geleght te worden, ende dat de opkomsten van het Pael-gelt komende tot gemeen nut ende profijst, aldermeest geimployeert behouwen te worden, en Fortificatie ofte reparatie van Steden ofte Plaetsen ter Zee gelegen, an den welcken ons ende de gemeyner Landen sonderlinge gelegen is, mits dragende de lasten voorz.: Soo is 't, aenmerckende de sonderlinge getrouwicheyt van die van Enchuyfsen, en de nootwendigheyt om de selve Stadt tot des gemenes Lants welvaren gesterckt te mogen worden, hebben hen luyden geconsenteert ende geacordeert, consenteren ende accorderen mits desen, dat sy van nu voortaan sullen mogen ophieven, ontfanghen ende genieten in gelijkker voegen die van Amsterdam tot desen tijden gedaen hebben, de gerechticheyt van het Pael-gelt ende de profijten daer van komende, om tot Fortificatie ende reparatie van hare Stede ende Havene geemployeert te werden, mits dragende de selve lasten van Tonnen, Capen, Baken, Schepen ende andere dinghen te houden, stellen, leggen ende onderhouden als tot noch toe by die van Amsterdam gedaen is, gevende haer midts desen volkomen macht om alle onwillige die hun hier tegens eenighsints souden willen stellen, te mogen bedwingen ende met behoorlijcke middelen constringeren, verbiedende allen anderen Steden, Vlecken, Dorpen,

M

pen,

pen, Officieren, Scheep-luyden ofte anderen, van wat qualiteyt fy luyden mogen wesen, die van Enchuyfen tegen desen eenige hinder, letsel ofte tegenstant te doen, of te laten geschieden, want dit is onsen ernstigen wille ende meyninge, die wy van een yeghelijck naeghekomen willen hebben. Ordincrende ende gebiedende allen Officieren ende Magistraten, dat fy die van Enchuyfen hier toe sullen affisteren en met alle behoorlijcke middelen ter volkomene executie van desen alle hulp ende bystant bewijfen, sonder ee-

nighsints hier inne te diffimuleren, ofte eenighe versuymenisse te laten gheschieden. Des roorconde hebben wy desen met onsen name getekent, ende ons secreet Zegel daer aen doen hangen, in roode Wasse, gegeven tot Delft op den 9. dagh der maent van Februario, in 't Jaer xv^c. tseventigh ende drie, was getekent *Guillaume de Nassau*, ende bezegelt met een Zegel in roode Wasse, aen een dubbelde Francijnen staert onder aen hangende.

Handvest van Philips de II. Koningh van Spanjen, Anno 1573. den 9. Februarius; Raeckende de Paelkift.

Leght in de Doose, geteekent met de Letter G.

PHILIPS by der gratie Godts Koningh van Castilien, van Leon, van Arragon, van Navarre, van Napels, van Sicilien, van Majorque, van Sardanie, van den Eylanden Indien ende vasten Lande der Zee Oceane, Ertz-hertoge van Oostenrijck, Hertoge van Bourgondien, van Lothier, van Brabant, van Limburgh, van Luxenburgh, van Gelre, van Milanen, Grave van Habsburgh, van Vlaenderen, van Artois, van Bourgondien, Paltsgrave ende van Henegouwen, van Hollandt, van Zeelandt, van Namen ende van Zurphen, Prince van Swaben, Marckgrave des heylighen Rijcks, Heere van Vrieslant, van Salijns, van Mechelen, van der Stadt, Steden ende Landen, van Uytrecht, Overyssel ende Groeningen, Dominateur in Asia ende Africa; allen den geenen die dese jeghenwoordige sullen sien saluyt, doen te weten: alsoo den Hertoge van Alva met sijnen aenhang, verstoorders van de ghemeene ruste, ende als vyanden onsen Landen van Hollandt ende Zeelant tyrannighlijck bekrijgende, ende onrechtelijcke oorlogh makende, om te handthouden ende te verstercken sijne moettwillige Regeeringe ende Heerschappye over onse Nederlanden, die van der steden van Amsterdam, hen gantschelick vergetende, den selven van Alva niet alleenlijck alle gunste, hulpe ende bystandt doen ende bewijfen, maer oock metten selven hem voegende, die wapenen metter daedt aengenomen hebbende, ende als openbare vyanden hen jeghenwoordigh dragende zijn, tegens de voornoemde Lande, Ingesetenen ende haren Compatriotten van Hollant ende Zeelandt, buyten alle rechten ende redenen, tot groote schade, nadeel ende verderf van ons, onse gantsche Nederlanden ende den getrouwe onsen Onderfaten van dien, mits de welck wy verstaen ende houden by de voornoemde van Amsterdam, soo in 't particulier als 't lichaem der selver Stede in 't gemeen alle heure goeder Rechten, Privelegien ende gerechtigheden tegens ons naer Krijghs-recht ende andersints verbeurt, ende sy luyden daer van 't onse

ende der gemeene faken behoef vervallen te zijn, hebbende over sulcks t'onswaert ghenomen gelijk wy 't selve oock nemen by desen, 't recht ofte gerechtigheydt van de Paelkifte, ofte Paelgeldt by hen luyden voor dese jeghenwoordige Krijghs-beroerte gebruyckt, beseten ende genoten: ende aengemerckt dat van noode zy tot verfekertheydt van de Zeevaert, Schepen ende Koopmanschappen uyt ende in Hollant varende, op 't leggen, stellen ende onderhouden van de Tonnen, Capen ende Bakens, in 't recht van de voorz. Paelkifte begrepen, ende daer toe behoorende voor al voorfien te worden. Soo is 't: dat wy met goede kennisse ende uyt rechten wetenschap, hier op gehadt 't advijs van onse seer lieve beminde Neve ende Ridder van onse Orden de Prince van Orangie, voor ons Stadthouder ende Capiteyn Generael over Hollandt, Zeelant ende West-Vrieslant, mitsgaders van de Staten van de Lande van Hollandt voornoemt, ten insien van de goede getrouwigheydt ende diensten ons ende den selven Lande gedaen ende bewesen by die van de Stede van Enchuyfen, ende die sy lieden (of Godt wil) noch doen ende bewijfen sullen, den selven totten voorz. Stede behoef geconferreert, gegunt ende gegeven hebben, confereren, gunnen ende geven mits desen, 't recht ende gerechtigheydt van de voornoemde Paelkifte, met allen den aenklevan, profijte ende toebehooren van dien, sulcks in der voegen 't selve hier bevoorrens, by de voornoemde stede van Amsterdam gehouden, gebruyckt ende genooten is geweest, gheven overfulcks die van de Magistraet der voorz. stede Enchuyfen volkomen last, macht ende autoriteyt, 't recht ende profijten daer toe staende of daer van komende te mogen innen ende ontfanghen, soo wel buyten als binnen der selver Stede, daer 't selfde gevoelijckst ende gerieflijckst geschieden kan, wel verstaende dat die van Enchuyfen gehouden werden tot heuren lasten ende kosten goede versieninghe te doene, in 't legghen, stellen ende onderhouden van de voorz. Tonnen, Capen ende Bakens, daer ende